

<sida 1>

Gjenpart

af Tromsø Biskops ´ skrivelse till Kirke-Departementet, dateret 7de Januar 1853. —

1 "Det vil være i det ærede Departements-Erindring, at jeg i mine til forskjellige Tider afgivne Indberetninger om Bevægelsen blandt Kautokeino-Finnerne har henledet Opmærksomheden paa Sognepræsten i Kengis i svensk Lapmarken, Provst Læstadius. Hvor ubehagelig det end er at gjøre en Mand, der, ansat i Nabolandet, ei er undergivet embedsmæssig Control her i Landet, til Gjenstand for misbilligende Opmærksomhed, gjør min Stilling det til oafviselig Pligt atter at maatte udtale mig om Provst Læstadius, der efter min Overbevisning udøver en stor og uheld bringende Indflydelse paa Finnerne i Kautokeino Menighet.

2 Begyndelsen til Bevægelsen blandt Finnerne skede da Læstadius som Sognepræst i det till Kautokeino umiddelbart grænsende Karasuando optraadte med den ham egne Energi mod Brændevindet, af hvis paa følgende fuldkomne Afskaffelse blandt Finnerne han skulde havt uomtvistelig Fortjeneste, naar han ikke havde drevet denne Sag med en Ensidighed og Overdrivelse, som nødvendig maatte lede til Udsreielser i anden og navnlig i religiøs Retning.

3. Hvorvidt det havde staaet i Læstadius's Magt ved den overordentlige Anseelse og Indflydelse, hans Krig mod Brændvinet allerede havde erhvervet ham, at holde den religiøse Bevægelse indenfor rimelige Grændser, lader sig vanskelig sige; men at han ikke har ledet den i Guds Ords Lys ved at imødegaa og opklare Vidfarelserne og de falske Lærdomme, som allerede strax gjorde sig gjældende og udbredtes, det nødes jeg til at antage af Alt, hvad jeg har <sida2> erfaret.

4. De Beretninger, som fra alle Hold løde, om hvad der foregik iblandt Finnerne i Karasuando, Læstadius's daværende Menighed, fremstillede altid Læstadius som den, der ikke alene billigede, men sin foran og ved sin Prædiken og sit hele Forhold befordrede Bevegelsen.

5. Dette syntes ogsaa at bestyrkes ved flere circulerende Afskrifter af Læstadius's Prædikener, som ved terroristisk Forkyndelse af Loven og den yderste Dom, ved de mildest talt skaanselløse Ytringer om Præste- og hele Embedsstanden, ved over al Maade crusse Billeder og ved den agiterende Aand, hvori de vare holdte, ikke kunde undlade at vildlede, ophidse og fanatisere Finnernes let bevægelige Gemytter. Jeg har ikke forefundet noget Exemplar, skrevet med Læstadius's egen Haand; men der er ingen Grund til at antage at nogen Forvanskning under Afskriften er foregaaet.

6. Til samme Tid streisede en Datter af Læstadius om i Lapmarken, formanende til Omvendelse. Paa sine Vandringer kom hun lige ned til Lyngens Præstegjæld Tromsø Stift.
7. Det var naturligt, at de norske Finner i Nabosognet Kautokeino ikke forbleve rolige Tilskuere af en saadan Bevægelse. De droge til Karasuando, for, som de betegnende udtryckte sig, "at lade sig smitte." Læstadius blev nu ogsaa deres Mand, til hvem de lyede for at blive vakte, omvendte og syndefrie, og de vendte tilbage med Foragt for deres egen Prest, med hvem de tidligere havde levet i god Forstaaelse; men som nu med Et i deres Øine stod som en uandelig og uomvendt Mand, ja som et Djævelens Menneske, hvem Ingen skulde høre eller følge.
8. I Karasuando stilledes Bevægelsen for den Deel ved Læstadius's Forflyttelse til Kengis, medens den i en foruroligende Grad tiltog blandt Kautokeino-Finnerne. <sida3> Under mit Ophold i Kautokeino i afvigte Vinter havde jeg Anledning til personlig at iagttage Forholdene og til at blive fast overbevist om den Inflydelse, der udgick fra Læstadius. Kautokeino-Finnerne paaberaabte sig med en Enstemmighed, der ikke tydede hen paa Enkeltets Misforstaaelse. Læstadius's Medhold i de Lærdomme, de førte, hans Auctoritet stilledes frem, ja endog mod Skriftens bestemte Udsagn; navnlig paastode de, at Læstadius havde erklæret dem i denne deres inbildte aandelige Tilstand for at være aldeles syndefrie. Jeg fandt mig derfor opfordret til at tilskrive Læstadius og at gjøre ham bekjendt med, att Finnerne saaledes paaberaabte sig ham og hans Lærdomme, og opfordrede ham til ved en aaben og bestemt Erklæring at betage Finnerne al Anledning til at tro sig berettigede til hans Medhold i deres uchristelige Meninger.
9. I Svarskrivelse herpaa forbigaar Læstadius aldeles min Opfordring, idet han derimod udbreder sig over det Utilbørlige i de Foranstaltninger, som just paa den Tid bleve truffne i Anledning af Kautokeino-Finnernes Brud paa den lovlige Orden, samt om Præstestandens Skrøbeligheder, hvorunder den afdøde Erkebiskop af Wingård ikke blir skaanet. Som et betegnende Træk af Læstadius's Færd maa jeg gjenkalde i Erindringen, hvad Sognepræst Stockfleth efter paalidelige data beretter om Læstadius's Forhold under Visitatsen i Karasuando i afvigte Vinter, og navnlig, at han sammenkaldte Menigheden og opfordrede En hver, der havde forseet sig mod det 6te Bud til att erlægge til ham 12 Srs. som Erstatning for de Omkostninger, han havde havt ved en Reise til Hernøsand, hvor han var kaldt til at møde for Consistoriet i Anledning af, at han havde negtet en Pige, der havde begaaet Leiermaal, men senere udstaaet Kyrkobigten, Adgang til Herrens Bord. Den forlangte Ydelse blev erlagt og efter hvad jeg ved Samtale med Karasuando-Finner har erfaret, anseet som en Bod for den af dem begangne Synd.

<sida4>

10. De senest af endel Fjeldfinner i Kautokeino forøvede Misgjæringer ere vistnok Gjenstand for Læstadius's Misbilligelse og Beklagelse; men skulde det være Tilfældet, at han har bidraget til att vække og nære den fanatiske Stemning blandt Finnerne, kan han ikke fritages for moralsk ansv[ar.]

11. Under de ovenfor udhævede Omstandigheder vil det erkjendes nødvendigt saavidt muligt at forebygge denne Mands fortsatte Indflydelse paa vore Finner, og jeg maa derfor atter henstille til det ærede Departement at bevirke de existerende Bestemmelser om Adgang for vore Finner til at faa geistlige Forretninger udførte ved Naborigernes Præster nøiagtigere overholdte end hidtil er skeet, hvilket ikke vil medføre nogen virkelig Ulempe for vore Finner, efterat der nu er sørget for at skaffe dem fuldstændig geistlig Betjening inden deres egne Sogne.

12. Da Læstadius's Virksomhed, selv om nysnævnte Forføining træffes, vil have megen Indflydelse paa de norske Finner, maa jeg anse det saare ønskeligt, om det ærede Departementet maatte finde Anledning til at henlede vedkommende svenske Auctoriteters Opmærksomhed paa Provs Læstadius, paa det at Beskaffenheden af hans Virksomhed, af den Lære, han fører, og i det Hela af hans Forhold som Præst og Embedsmand kunde blive nærmere undersøgt." —

Gjenpartens Rigtighed bekræfter
J Bodtker [?]
Bureauchef.

—
Original / Konseljakt 1853-10-05 25E-598 / Riksarkivet Stockholm /